

Representantforslag 147 S

(2009–2010)

fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Henning Skumsvoll og Oskar Jarle Grimstad

Dokument 8:147 S (2009–2010)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Henning Skumsvoll og Oskar Jarle Grimstad om en stortingsmelding om rikets energitilstand

Til Stortinget

Bakgrunn

Verden står overfor enorme utfordringer i energisektoren, både for å opprettholde energiforsyningen og for å kutte uønskede utslipp fra energisektoren. Verdens stadig økende befolkning vil kreve mer energi, og amerikaneren Bill Gates har uttalt at tilgang til billig energi er beste virkemiddel for å få folk ut av fattigdom. Det internasjonale energibyrådet (IEA) viser til et enormt behov for investeringer i fornybar energi, kjernekraft, CO₂-fangst samt energieffektivisering.

Norge har gode naturgitte forutsetninger på energisiden. De siste årene har vi eksportert 10 ganger mer energi enn vi har forbrukt nasjonalt. Samtidig har vi opplevd store utfordringer innen kraftforsyningen. Politisk har man feilet i å levere rammebetingelser som stimulerer energibransjen til å investere i tilstrekkelig kraftproduksjon. I altfor stor grad har energinæringen sittet på gjerdet med urealiserte prosjekter mens politikere skryter av store målsettinger. Problemet er at avstanden mellom politiske målsettinger og vedtatte rammebetingelser blir for stor.

Forslagsstillerne mener en av de store utfordringene i energisektoren er mangelen på en overordnet, robust og langsiktig energipolitikk. Regjeringens arbeid har vært mye fokusert på enkeltsaker i energipolitikken, noe nåværende olje- og energiminister Terje Riis-Johansen tidlig varslet skulle være regjeringens

hovedlinje. Stortinget har dermed i mindre grad blitt invitert til å fokusere på overordnede sammenhenger og dimensjoner som energivolum, tidshorisonter for endringer i forbruk og produksjon, kostnader, samt teknologiske muligheter. Forslagsstillerne mener en helhetlig stortingsmelding om rikets energitilstand er nødvendig for å sikre en ambisiøs, men jordnær tilnærming, som kan anskueliggjøre kort- og langsiktig kraftbehov og produksjonspotensial.

Norge vil i årene som kommer måtte forholde seg mer til ytre rammevilkår, blant annet som en følge av et samarbeid med Sverige om grønne sertifikater (fra 2012) og EUs implementering av fornybardirektivet. Per i dag er Stortinget dårlig informert om hvordan dette arbeidet ligger an, og det er liten tvil om at det vil få konsekvenser for energibransjen i årene som kommer. Disse sakene illustrerer tydelig at det burde vært grundige politiske diskusjoner om landets overordnede energisituasjon, slik at Stortinget kunne gitt klare styrings- og prioriteringssignaler til regjeringen. Med dagens tilnærming vil Stortinget i stedet motta en orientering om hvordan sluttresultatet blir og måtte godta det uten videre påvirkning. Tilsvarende er det foreløpig ikke lagt opp til en ordning hvor Stortinget i en egen sak jevnlig får status om fremdriften i energisektoren. Det er uheldig.

Forslagsstillerne ønsker å styrke Norge som energinasjon. Norge er fra naturens side velsignet med store energiresurser som gjør landet til en betydelig energinasjon. Vi har store ressurser av blant annet olje, gass, vann, vind og bioenergi. Ved å koble landets energiholdige råvarer med kunnskap og kapital har Norge blitt en av verdens fremste energinasjoner. Energiressursene har bidratt til stor verdiskaping, sysselsetting og velstand. I tillegg har Norge utviklet næringsklynger innen petroleumssektoren og vannkraft som er blant de ledende i verden på teknologi og forskning og utvikling (FoU). Norsk industri har over

flere tiår benyttet trygg, miljøvennlig og rimelig tilgang på strøm til å utvikle en stor og slagkraftig prosessindustri, som foredler miljøvennlig vannkraft til varer som omsettes på verdensmarkedet. Mye vannkraft har gitt lave strømpriser og høy forsyningssikkerhet til husholdninger.

Utfordringen fremover er å få til en helhetlig bruk av de ulike energiteknologier slik at man møter både dagens og morgendagens energibehov på en miljøvennlig og kostnadseffektiv måte. I tillegg må de nasjonale behov ses i sammenheng med de internasjonale forpliktelser Norge påtar seg og arbeider under.

I den offentlige debatten må det skilles mellom kraftutbygging og forskning og utvikling av ny energiteknologi. I dag har den politiske debatten stort fokus på å avvente teknologiutvikling som kan fremskaffe morgendagens energikilde fremfor å stimulere kraftutbygging med teknologi som er moden for bruk i dag. De to henger sammen, men må komme i riktig rekkefølge.

Vinteren 2009/2010 viste tydelig hvor sårbart kraftsystemet er overfor både naturgitte forhold og ekstern påvirkning. Gjennom lite nedbør, kald vinter og driftsstans på kraftverk i naboland, opplevde flere regioner skyhøye strømpriser og stadig lavere fyllingsgrad i vannmagasinene. Debatten om bruk av ekstreme virkemidler gikk høyt i samfunnsdebatten. Derfor er det viktig at man fører en energipolitikk som ikke overser dagens energibehov. Den litt uforutsigbare situasjonen i Norge skyldes at vannkraften står for ca. 98 pst. av kraftproduksjonen i landet. Vannkraften er miljøvennlig og effektiv, men variasjonen i nedbør skaper store utfordringer for ansvarlige organer som Statnett og Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE). Dette skaper uforutsigbarhet og sårbarhet, og utsetter husholdninger og næringslivet for uholdbare situasjoner både prismessig og ut ifra et forsyningssikkerhetsperspektiv.

Sist vinter var ikke enestående. Tilsvarende situasjoner har oppstått flere ganger det siste tiåret. «Krisevinteren» 2002/2003 er et annet godt eksempel på den situasjon som kan oppstå når nedbøren svikter i forhold til forventningene, og vannmagasinene tømmes raskere enn antatt. Høsten 2006 opplevde man en lignende usikkerhet rundt tilgang og produksjon av kraft utover vinteren.

Det er store uutnyttede energiressurser i Norge. Potensialet i småkraft er på ca. 10–25 TWH, mens man kan få 10 TWH gjennom utvidelse og opprusting av eksisterende vannkraftverk. Det er stort potensial for vindkraft, regjeringens ambisjon om 3 TWH vindkraft innen 2010 er kansellert. Også innen bioenergi, solenergi, thorium, havvind, bølgekraft og ENØK-tiltak som lavenergihus, finnes det et stort potensial, spesielt på lang sikt. Norge har alle forutsetninger for å ha en sikker kraftforsyning til husholdninger og industri til relativt rimelige og forutsigbare priser. Men det fordrer at myndighetene gir gode rammevilkår som legger til rette for økt kraftproduksjon.

Det tar ca. 10 år fra et stort energiprojekt initieres til det er ferdig utbygget. Da er det viktig at politiske målsettinger, støtteordninger, myndighetsapparat og regelverk er koordinert, slik at man unngår store forsinkelser som følge av usammenhengende politisk tilnærming.

En jevnlig fremleggelse av en energipolitisk stortingsmelding vil synliggjøre hvordan Norge ligger an i forhold til forpliktelser overfor EUs fornybardirektiv, og bedre kvantifisere sammenhengen mellom hvilke ytterligere tiltak som trengs, i hvilket tidsperspektiv og til hvilke kostnader. En langsiktig tilnærming kan bedre gi energiselskapene stabile vilkår å forholde seg til, og sikre bredere energipolitiske kompromisser. Samtidig vil politikere i større grad måtte ta ansvar for riktige vedtak ved å se energisituasjonen i en større sammenheng. En energipolitisk plan bør oppdateres og fremmes på nytt med jevne mellomrom, for eksempel annethvert år.

Forslag

Forslagsstillerne vil på denne bakgrunn fremme følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen jevnlig fremme en stortingsmelding om rikets energitilstand, som omhandler forventet kraftforbruk og -produksjon i Norge, tilgangen på ulike energiteknologier, strategier for satsing på utvikling av nye energikilder og status på norske internasjonale energiforpliktelser.

3. juni 2010